

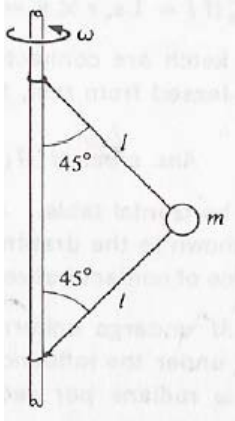
מבחן מועד א'

משך זמן הבחינה: שלוש שעות

חומר עזר מותר: מחשבון כיס, דף הנוסחאות המצורף לבחינה זו.

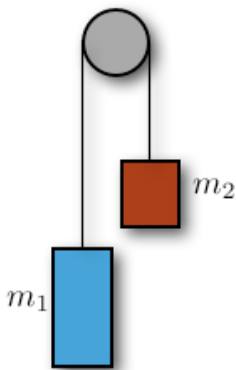
כל חומר עזר אחר – אסור לשימוש בבחינה.

מרצה: ד"ר אלי סלוצקין

1. גוף בעל מסה m מחובר לציר אנכי באמצעות חוטים בעלי מסה זניחה. אורך החוטים הוא l והזווית בין החוטים לציר היא 45° , כמו בציור. כל המערכת מסתובבת במהירות זוויתית ω . כוח הכבידה מכוון כלפי מטה.
  - א. ציירו את דיאגרמת הכוחות הפועלים על הגוף.
  - ב. מצאו את המתוחות בכל אחד מהחוטים.
  - ג. מהי התשובה המספרית לסע' ב', אם $l=0.5m$, $m=1kg$ ו- $\omega=10 s^{-1}$?

(20%)

2. שתי מסות m_1 ו- m_2 קשורות בחוט חסר מסה, העובר דרך גלגלת. המסות מושפעות מכח הכבידה של כדור הארץ. תאוצת הנפילה החפשית היא g .

א. מהן תאוצות הגופים, אם הגלגלת היא חסרת מסה?

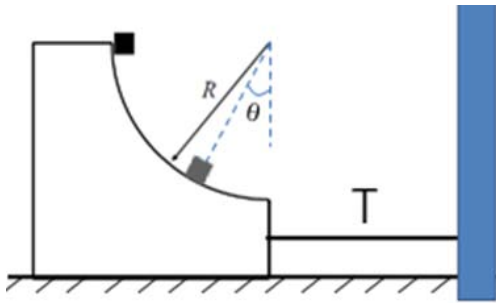
ב. מסה m_1 היא מיכל מלא מים. בזמן $t=0$ עשו חור בתחתית המיכל, באופן שהמים זולגים דרך החור בתחתית, בהשפעת כח הכבידה של כדור הארץ.

מהן תאוצות הגופים בזמן t , אם קצב יציאת המים מתוך m_1 הוא b ק"ג/שנייה?

(35%)

ג. מה תהיה התשובה לסע' ב', אם מומנט ההתמד של הגלגלת הוא $I=(1/2)M_p R^2$, כאשר R ו- M_p הם רדיוס הגלגלת ומסתה, בהתאם? החיכוך בין החוט לגלגלת גדול, באופן שאין החלקה. הגלגלת מסתובבת על צירה ללא חיכוך.

ד. מה תהיה התשובה המספרית לסע' ג', אם נתון: $m_2=1kg$, $m_1=2kg$, $M_p=4kg$, $b=0.05 kg/s$ ו- $t=10sec$, $g \approx 10 m/s^2$?

3. קובייה בעלת מסה m מחליקה ללא חיכוך על-גבי משטח מעגלי, שנחתך מבלוק ריבועי (ראה ציור). הבלוק הגדול מונח על השולחן ללא חיכוך. הקובייה משוחררת מקצה המשטח המעגלי, כאשר שני הגופים במנוחה. הבלוק מחובר בחוט חסר-מסה לקיר קבוע.

(25%)

א. מהי המתיחות T בחוט, כאשר הקובייה נמצאת בזווית θ נתונה ביחס לאנך? (ראה הגדרת θ בציור)

ב. עבור איזה ערך של θ המתיחות בחוט תהיה מכסימאלית?

ג. מהי המתיחות המכסימאלית בחוט, כתוצאה מהחלקת הקובייה?

ד. מהי התשובה המספרית לסעיף ג', אם $m=2\text{kg}$ ו- $g \approx 10\text{m/s}^2$?

4. גוף בעל מסה m_1 ומטען $q_1 < 0$ נע במסלול סגור סביב גוף גדול יותר, בעל מסה M_2 ומטען $q_2 > 0$. ניתן להניח ש- $m_1 \ll M_2$, כך שהגוף הגדול הוא ניח ביחס לצופה אינרציאלי. כוח הכבידה ניתן להזנחה בבעיה זו. על מסה

m_1 פועל כח משיכה חשמלי (כח קולון), הניתן ע"י $\vec{F} = \frac{kq_1q_2}{r^2} \hat{r}$, כאשר k הוא קבוע נתון, r הוא המרחק הרגעי בין הגופים, ו- $\hat{r}$ הוא וקטור יחידה מ- M_2 אל m_1 .

(20%)

א. מהי האנרגיה הפוטנציאלית של m_1 , כאשר המרחק בין הגופים הוא r ? יש לקבוע את סקלת האנרגיה באופן שהאנרגיה הפוטנציאלית תהיה 0, כאשר המרחק בין הגופים שואף לאינסוף.

ב. הוכיחו כי המסלול של m_1 חייב כולו להמצא במישור גיאומטרי בודד. (רמז: השתמשו בשיקולי תנע הזוויתי, כמו בבעית קפלר).

ג. בטאו את רכיב ה- $\hat{\theta}$ של המהירות באמצעות התנע הזוויתי (כמו בבעית קפלר)

ד. נתון, כי האנרגיה הכוללת של m_1 בזמן $t=0$ היא E_0 והתנע הזוויתי הוא L_0 . מהו המרחק הגדול ביותר והמרחק הקטן ביותר של m_1 מ- M_2 ? (בטאו באמצעות הגדלים הנתונים בבעיה).

ה. מה תהיה התשובה המספרית לסעיף ד', אם: $q_1 = -10^{-3} \text{ C}$, $q_2 = 10^{-3} \text{ C}$, $m_1 = 10^{-5} \text{ kg}$, $M_2 = 100 \text{ kg}$, $E_0 = -1 \text{ J}$, $L_0 = 5 \text{ J}\cdot\text{s}$, ו- $k = 9 \times 10^9 \text{ N m}^2/\text{C}^2$

בהצלחה!

דף משוואות

$$C^2 = A^2 + B^2 - 2AB \cos \theta \quad \text{משפט קוסינוסים:}$$

$$\vec{A} \times \vec{B} = \begin{vmatrix} \hat{x} & \hat{y} & \hat{z} \\ A_x & A_y & A_z \\ B_x & B_y & B_z \end{vmatrix} = \quad \text{מכפלה ווקטורית:}$$

$$= (A_y B_z - B_y A_z) \hat{x} + (A_z B_x - B_z A_x) \hat{y} + (A_x B_y - B_x A_y) \hat{z}$$

$$\hat{r} = \cos \theta \hat{x} + \sin \theta \hat{y} \quad \text{וקטורי יחידה בקואורדינאטות פולאריות:}$$

$$\hat{\theta} = -\sin \theta \hat{x} + \cos \theta \hat{y}$$

$$\dot{\hat{r}} = \dot{\theta} \hat{\theta} \quad \text{נגזרות של וקטורי יחידה בקואורדינאטות פולאריות:}$$

$$\dot{\hat{\theta}} = -\dot{\theta} \hat{r}$$

$$\dot{\vec{r}} = \dot{r} \hat{r} + r \dot{\theta} \hat{\theta} \quad \text{מהירות בקואורדינאטות פולאריות:}$$

$$\ddot{\vec{r}} = (\ddot{r} - r \dot{\theta}^2) \hat{r} + (2\dot{r} \dot{\theta} + r \ddot{\theta}) \hat{\theta} \quad \text{תאוצה בקואורדינאטות פולאריות:}$$

$$x(t) = f(t)g(t) \quad \dot{x}(t) = \dot{f}(t)g(t) + f(t)\dot{g}(t) \quad \text{כללי גזירה:}$$

$$x(t) = f(g(t)) \quad \dot{x}(t) = \dot{f}(g(t))\dot{g}(t)$$

$$G = 6.67 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2/\text{kg}^2 \quad \vec{F} = \frac{Gm_1 m_2}{|R_{12}|^2} \hat{R}_{12} \quad \text{כוח משיכה:}$$

$$k = 9 \cdot 10^9 \text{ Nm}^2/\text{C}^2 \quad \vec{F} = -\frac{kq_1 q_2}{|R_{12}|^2} \hat{R}_{12} \quad \text{כוח קולון:}$$

$$\vec{F} = m\vec{a} = \frac{d\vec{P}}{dt} \quad \text{חוק השני של ניוטון:}$$

$$\vec{\tau} = \mathbf{r} \times \mathbf{F} \quad \frac{d\mathbf{L}}{dt} = \vec{\tau} \quad \text{שימור תנע:} \quad \mathbf{L} = m\mathbf{r} \times \mathbf{v} \quad \text{תנע זוויתי:}$$

$$\varepsilon = c/a, \quad r_0 = b^2/a, \quad r = \frac{r_0}{1 + \varepsilon \cos \theta} \quad \text{משוואת האליפסה (אחד המוקדים בראשית הצירים):}$$

$$r_0 = \frac{L^2}{GMm^2}, \quad \varepsilon^2 = 1 + \frac{2EL^2}{G^2 M^2 m^3} \quad \text{בתנועה קפלרית:}$$

$$\vec{F} = -\left(\frac{\partial U}{\partial x} \hat{x} + \frac{\partial U}{\partial y} \hat{y} \right) \quad \frac{1}{2}mv_b^2 - \frac{1}{2}mv_a^2 = \int_a^b \vec{F} \cdot d\vec{r} = U(r_a) - U(r_b) \quad \text{משפט עבודה אנרגיה:}$$